

STORTINGET

Innst. 261 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:120 S (2017–2018)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Petter Eide og Kari Elisabeth Kaski om tiltak mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen sikre at alle politidistrikt har implementert politiverktøyene PATRIARK og SARA, og se til at politiet har tilstrekkelig opplæring og benytter seg av disse verktøyene.
2. Stortinget ber regjeringen kartlegge hvordan politiets sikkerhetsvurdering fungerer i saker basert på negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, sikre beskyttelsesbehovet før vurderingen er ferdigstilt og foreslå en tidsfrist for sikkerhetsvurdering og tilbud om trygg bolig for mennesker som har brutt med familien.
3. Stortinget ber regjeringen innhente kunnskap om omfanget av negativ sosial kontroll av ulik alvorlighetsgrad, blant annet ved bruke eksisterende representative undersøkelser i ungdomsbefolkningen, som Ungdata, og/eller omfangsundersøkelser om vold i nære relasjoner.
4. Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer for håndtering av saker som omhandler barn som ikke møter på skolen, der det er grunn til å anta at barn er sendt ut av landet mot sin vilje.

Skolene må pålegges å melde bekymring til barnevern og/eller politi hvis de mener det er grunn til bekymring for et barn som oppholder seg i utlandet.

5. Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med minoritetsrådgiver i videregående opplæring og gjøre den permanent og forutsigbar.
6. Stortinget ber regjeringen innføre en prøveordning i utvalgte kommuner med minoritetsrådgiver i barnehage og grunnskole som bidrar med adekvat og alderstilpasset veiledning, rådgivning og kunnskapsspredning, og som i samarbeid med helsetjenesten bistår med et lavterskeltilbud rettet mot barn, ungdom og foreldre. Regjeringen bes evaluere ordningen og komme tilbake til Stortinget med en anbefaling om ordningen bør videreføres og utvides innen tre år.
7. Stortinget ber regjeringen sikre at første- og andrelinjetjenesten innen helsevesenet og skoler har tilstrekkelig krysskulturell kompetanse, spesielt kompetanse om negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, veiledning om familieetablering og andre familierelaterte saker.
8. Stortinget ber regjeringen se til at familievernet har tilstrekkelig krysskulturell kompetanse, spesielt kompetanse innen sosial kontroll og æresrelatert vold, og se til at foreldre og familier som ønsker det, eller der det meldes om behov for hjelp, får tilbud om tilpassede foreldrekurs om ulike faser i barne- og ungdomsliv som legger til rette for generasjonsdialog.
9. Stortinget ber regjeringen styrke den krysskulturelle kompetansen i barnevernet, særlig kunnskap om æresrelatert vold og negativ sosial kontroll, og sikre at barnevernet har gode rutiner for arbeidet med

disse temaene.

10. Stortinget ber regjeringen foreta en juridisk utredning av hvordan alvorlige begrensninger av unges frihet og ekstrem kontroll omfattes av og er regulert i barnevernloven og straffeloven, for eksempel ved å vurdere hvordan negativ sosial kontroll kan omfattes av straffeloven, og om såkalt jomfrusjekk skal forbys.
11. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å stramme inn regelverket for å begrense foreldres innsynsrett i kommunikasjon mellom offentlige myndigheter og barn som er utsatt for vold, overgrep og negativ sosial kontroll.
12. Stortinget ber regjeringen utarbeide en opptrappingsplan for å etablere lavterskeltilbud, som for eksempel fritidsklubber for ungdom i alle kommuner, der det vektlegges at ansatte har tilstrekkelig kompetanse innen barne- og ungdomsarbeid generelt, og minoritets- og krysskulturell kompetanse spesielt, og komme tilbake til Stortinget med planen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.
13. Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle kommuner må utarbeide forpliktende lokale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, der arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er inkludert.
14. Stortinget ber regjeringen utvide tidsrammen for muligheten til å benytte seg av bo- og støttetilbudene, fra 6–9 måneder til 3 år, og gjøre det mulig å ta opp igjen opphold etter avbrudd.
15. Stortinget ber regjeringen foreslå en lovfestet rett til hjelp og oppfølging for mennesker som bryter ut av familier på bakgrunn av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Innen nærmere avklarte tidsfrister utarbeides en individuell og helhetlig plan (skreddersøm) av tiltak som imøtekommer behovene.
16. Stortinget ber regjeringen nedsette en ekspertgruppe for å utarbeide en tiltakspakke bestående av hjelpe- og støttetiltak som kan være relevante for mennesker som trenger hjelp etter å ha blitt utsatt for negativ sosial kontroll eller æresrelatert vold. Tiltakspakken skal omfatte en oversikt over etablerte tilbud som finnes pr. dags dato, og det må vurderes nye tilbud der det er nødvendig. Forslag til målrettede tiltak for utsatte gutter må også være omfattet av ekspertgruppens oppdrag. Kompetansemiljøer som f.eks. Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF), Røde Kors-telefonen, krisesentrene og Barneombudet bør være representert.
17. Stortinget ber regjeringen utvide krisesentrenes mandat til også å omfatte oppfølging i en reetableringsfase for de som har brutt ut i forbindelse med negativ sosial kontroll, vold og æresrelatert vold, der dette er nødvendig og hensiktsmessig. Dette må medføre endringer i finansieringsordningen.
18. Stortinget ber regjeringen videreutvikle og utvide prosjektet «Et spørsmål om ære?», spesielt gjennom å styrke og utvide konfliktrådenes rolle i samarbeid med politi og barnevern i dette arbeidet, i hele landet.
19. Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med integreringsrådgivere som arbeider med tvangsekteskap på norske ambassader i utlandet, til å gjelde flere ambassader og flere typer transnasjonal negativ sosial kontroll og vold.
20. Stortinget ber regjeringen i dialog med de ulike minoritetskulturelle organisasjonene kartlegge praksis rundt negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i organisasjonene og miljøene rundt. Det skal stilles krav til organisasjonene om å ta avstand fra negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og psykisk vold.
21. Stortinget ber regjeringen følge opp vedtak 929 (2015–2016), jf. Innst. 399 S (2015–2016), om å utrede muligheten for å trekke tilbake økonomisk støtte til tros- og livssynssamfunn som oppfordrer til lovbrudd, tar imot utenlandsk finansiering fra stater som bryter fundamentale menneskerettigheter, eller på bakgrunn av andre alvorlige forhold som kan medføre tilbaketrekking av statlig støtte, i forbindelse med forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn.»

Uttalelse fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Justiskomiteen sendte utkast til innstilling til kommunal- og forvaltningskomiteen til uttalelse 24. april 2018. I brev av 3. mai 2018 hadde de følgende uttalelse:

«Komiteens medlemmer fra Senterpartiet støtter komiteens innstilling og forslag som Senterpartiet inngår i, men forutsetter at kommunene blir kompensert for nye utgifter ved oppfølging av forslagene.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at det er helt avgjørende at mennesker får leve frie og selvstendige liv, og som lovgivere har vi et spesielt ansvar for å legge til rette for det. Tiltakene som iverksettes må bidra til inkludering og hindre ekskludering og segregering. Dette medlem viser til at negativ sosial kontroll eller æresrelatert vold må bekjempes på flere områder. Det må forebygges bedre samtidig som kunnskap og kompetansen må styrkes. Regjeringen har i sin handlingsplan iverksatt mange gode tiltak. Dette medlem viser til at det er viktig å inkludere miljøer i hvor dette er en utfordring slik at man sammen kan finne gode løsninger. Dette medlem mener at det er viktig at barnevernet har kompetanse om æresrelatert vold og negativ sosial kontroll, samt at innsynsretten for foreldre i saker hvor barn og unge har blitt utsatt for vold og overgrep begrenses. Dette medlem viser til at det er viktig at de som utsettes for negativ sosial kontroll eller æresrelatert vold blir godt ivaretatt og får gode hjelpetilbud. Dette

medlem mener også at prosjektet 'Et spørsmål om ære' må videreutvikles og styrkes.

Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti kommer til å fremme følgende løse forslag i forbindelse med behandling av Dok. 8:118 (2017–2018):

'Stortinget ber regjeringen sikre at elever ikke segregeres på bakgrunn av religion eller kjønn i skolen uten at det har et pedagogisk formål.'

'Stortinget ber regjeringen sikre at det innføres restriksjoner mot at trossamfunn finansieres fra stater som ikke praktiserer religionsfrihet.'

'Stortinget ber regjeringen sikre at foreldreveiledningsprogrammet ICDP brukes i alle kommuner.'

'Stortinget ber regjeringen sikre at det etableres støttetjenester til avhoppere fra ekstreme miljøer.'

Komiteen viser for øvrig til merknader og forslag fra sine respektive partier i justiskomiteen.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Peter Frølich, Guro Angell Gimse og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati og Solveig Horne, fra Senterpartiet, Jenny Klinge og Emilie Enger Mehl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til Dokument 8:120 (2017–2018) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Petter Eide og Kari Elisabeth Kaski om tiltak mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

Komiteen viser til forslagsstillernes beskrivelse av negativ sosial kontroll som «ulike former for oppsyn, press, trusler og tvang som utøves for at enkeltpersoner skal leve i tråd med familiens eller gruppens normer» og at denne kontrollen «kjennetegnes ved at den er systematisk og kan bryte med den enkeltes rettigheter i henhold til blant annet barnekonvensjonen og norsk lov». Videre beskrives æresrelatert vold som «overgrep mot et individ som har 'vanæret' eller som det fryktes kan vanære familien. Volden kan ha som mål å forhindre det noen mener er ærestap eller å gjenopprette tapt ære».

Komiteen vil understreke at negativ sosial kontroll og æresvold kan få stor negativ innvirkning på enkeltmenneskers liv og frihet, og komiteen mener derfor det er positivt at det rettes søkelys mot dette politikkfeltet. Komiteen vil gjøre oppmerksom på samme tematikk er tatt opp i et annet representantforslag som er til behandling i komiteen, og det vises i den forbindelse til komiteens merknader til Dokument 8:118 S (2017–2018).

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til sine merknader og alternative forslag i Dokument 8:118 S (2017–2018) Representantforslag om tiltak mot sosial kontroll og æresvold.

Disse medlemmer viser til at regjeringen allerede i regjeringsplattformen har synliggjort en forsterket innsats mot negativ sosial kontroll og for å legge bedre til rette for at den enkelte kan bestemme over eget liv. Disse medlemmer viser til at regjeringen vil følge opp handlingsplanen mot negativ sosial kontroll og herunder iverksette en rekke konkrete tiltak.

Disse medlemmer viser til at regjeringens arbeid for å bekjempe negativ sosial kontroll blant annet inkluderer etablering av rutiner for informasjon og varsling mellom offentlige etater. Videre skal regjeringen iverksette tiltak for å unngå at barn mot sin vilje sendes til skoler i utlandet hvor de utsettes for vold og overgrep, og skal støtte organisasjoner som jobber for å styrke minoritetskvinnens rettigheter og bekjempe æreskultur og negativ sosial kontroll. Disse medlemmer viser også til at regjeringen skal arbeide for å sikre at skilsmisse etter norsk lov respekteres av de ulike tros- og livssynssamfunnene, og motvirke fremvekst av religiøse domstoler. Ved mistanke om at barn holdes borte fra skolen, skal det oppfordres til tett oppfølging av elever og foreldre. Regjeringen skal også utrede hvordan predikanter som oppfordrer til vold og terror, kan hindres innreise i landet.

Disse medlemmer viser til at handlingsplanen «Retten til å bestemme over eget liv» inneholder 28 tiltak for å styrke rettsvernet og hjelpen til dem som rammes av negativ sosial kontroll, endre praksis og holdninger i berørte miljøer og styrke kunnskapen og forskningen på feltet. Disse medlemmer viser til at regjeringen som ledd i oppfølgingen av handlingsplanen vil foreslå endringer i både ekteskapsloven, straffeloven og utlendingsloven. Videre vil regjeringen videreutvikle ordningen med minoritetsrådgivere ved ungdoms- og videregående skoler med høy minoritetsandel og ordningen med integreringsrådgivere ved norske utenriksstasjoner som ledd i arbeidet med å bekjempe negativ sosial kontroll. Disse medlemmer viser videre til at for å få mer kunnskap om hvordan hjelpeapparatet møter unge mennesker, vil regjeringen gjennomgå enkelt saker om etterlatte barn og unge. Regjeringen er også i gang med å oppdatere retningslinjene for håndtering av saker med etterlatte barn i utlandet, og utreder blant annet muligheten for stans i barnetillegg når mottaker eller barnet oppholder seg i utlandet. Disse medlemmer støtter at regjeringen har fokus på disse viktige problemstillingene, og de tiltak regjeringen iverksetter for å bekjempe negativ sosial kontroll.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ser det som meget positivt at det er bred enighet om å trappe opp innsatsen mot sosial kontroll og æresrelatert vold, og at vi trenger nye konkrete tiltak for å komme videre. Regjeringens handlingsplan «Retten til å bestemme over eget liv» tar opp mange viktige spørsmål som man vil vurdere, evaluere, utrede, gå gjennom m.m., og eksisterende tiltak man vil videreføre, styrke, øke, forsterke, osv. Disse medlemmer oppfatter det slik at bakgrunnen for dette representantforslaget er den samme som for Dokument 8:118 S (2017–2018), og at det etter lang tids offentlig debatt og oppmerksomhet nå er stort behov for å vedta mer forpliktende og konkrete tiltak.

Disse medlemmer vil derfor støtte de forslag i representantforslaget som disse medlemmer anser at bringer oss videre, og som ikke er utkvittert i regjeringens svarbrev, eller som ikke er tatt opp i mer egnet form i Dokument 8:118 S (2017–2018). Således støtter disse medlemmer:

- Forslag nr. 2 om sikkerhetsvurdering i saker om sosial kontroll og æresvold
- Forslag nr. 5 om å utvide ordningen med minoritetsrådgiver i videregående opplæring
- Forslag nr. 6 om prøveordning med minoritetsrådgiver i barnehage og grunnskole i utvalgte kommuner
- Forslag nr. 14 om å utvide tidsrammen for å benytte seg av bo- og støttetilbudene
- Forslag nr. 15 om rett til oppfølging og hjelp for mennesker som bryter ut av familier pga. sosial kontroll og æresvold
- Forslag nr. 19 om å utvide ordningen med integreringsrådgivere ved ambassadene
- Forslag nr. 20 om å kartlegge praksis angående sosial kontroll og æresvold i organisasjonene og miljøene rundt.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke behovet for å vie kampen mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold høy politisk oppmerksomhet og at nasjonale myndigheter prioriterer arbeidet med å forebygge og ivareta dem som rammes, på en best mulig måte. Kampen mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er en kamp for at alle skal være fri til å elske den de vil, være seg selv og få utfolde seg. Det er en kamp mot undertrykkende strukturer som gjelder alle kulturer i ulik grad og til forskjellig tid. Dette medlem understreker at problemet gjelder mange, derfor gjelder noen av forslagene alle, men at det også særlig har vært en debatt om spesielt annengenerasjons «innvandreres» frihet til å være seg selv. Derfor gjelder mange av tiltakene spesielt disse gruppene. Dette medlem registrerer at statsråden deler oppfatningen av utfordringsbildet som forslags-

stillerne skisserer, samt at han i sitt svarbrev viser til at flere av forslagene som fremmes, allerede blir fulgt opp eller er planlagt fulgt opp av regjeringen. Dette medlem vil anerkjenne regjeringens intensjoner slik det blant annet framgår av handlingsplanen «Retten til å bestemme over eget liv». Likevel mener dette medlem at regjeringen ikke gjør nok, og at handlingsplanen fremstår lite konkret og forpliktende. Det er ikke tilstrekkelig med gode intensjoner og planer dersom det ikke samtidig bevilges ressurser til at disse kan følges opp. Et eksempel er at satsingen på minoritetsrådgivere har stått på stedet hvil selv om evalueringen viser at ordningen har fungert. Det vil ikke bidra til en satsing om de som ansettes, er der på korte kontrakter. Tiltakene som representanter fra Sosialistisk Venstreparti foreslår, er tuftet på innspill og kunnskap fra forskning, fagmiljøer og enkeltpersoner som har inngående kjennskap til utfordringene på dette området, enten gjennom personlige erfaringer eller i kraft av sin utdanning og arbeidserfaring. De fremholder behovet for bedre oppfølging og skreddersøm både på kort og lengre sikt enn det oppleves å være tilrettelagt for i dag. Forebyggende tiltak og tiltak som kan bidra til reetablering med familien, må dessuten forsterkes.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge hvordan politiets sikkerhetsvurdering fungerer i saker basert på negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, sikre beskyttelsesbehovet før vurderingen er ferdigstilt, og foreslå en tidsfrist for sikkerhetsvurdering og tilbud om trygg bolig for mennesker som har brutt med familien.»

«Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med minoritetsrådgiver i videregående opplæring og gjøre den permanent og forutsigbar.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer for håndtering av saker som omhandler barn som ikke møter på skolen, der det er grunn til å anta at barn er sendt ut av landet mot sin vilje. Skolene må pålegges å melde bekymring til barnevern og/eller politi hvis de mener det er grunn til bekymring for et barn som oppholder seg i utlandet.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre en prøveordning i utvalgte kommuner med minoritetsrådgiver i barnehage og grunnskole som bidrar med adekvat og alderstilpasset veiledning, rådgivning og kunnskaps-

spredning, og som i samarbeid med helsetjenesten bistår med et lavterskeltilbud rettet mot barn, ungdom og foreldre. Regjeringen bes evaluere ordningen og komme tilbake til Stortinget med en anbefaling om ordningen bør videreføres og utvides innen tre år.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke den krysskulturelle kompetansen i barnevernet, særlig kunnskap om æresrelatert vold og negativ sosial kontroll, og sikre at barnevernet har gode rutiner for arbeidet med disse temaene.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen se til at familievern har tilstrekkelig krysskulturell kompetanse, spesielt kompetanse innen sosial kontroll og æresrelatert vold, og se til at foreldre og familier som ønsker det, eller der det meldes om behov for hjelp, får tilbud om tilpassede foreldrekurs om ulike faser i barne- og ungdomsliv som legger til rette for generasjonsdialog.»

«Stortinget ber regjeringen foreta en juridisk utredning av hvordan alvorlige begrensninger av unges frihet og ekstrem kontroll omfattes av og er regulert i barnevernloven og straffeloven, for eksempel ved å vurdere hvordan negativ sosial kontroll kan omfattes av straffeloven, og om såkalt jomfrusjekk skal forbys.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å stramme inn regelverket for å begrense foreldres innsynsrett i kommunikasjon mellom offentlige myndigheter og barn som er utsatt for vold, overgrep og negativ sosial kontroll.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en opptrappingsplan for å etablere lavterskeltilbud, som for eksempel fritidsklubber for ungdom i alle kommuner, der det vektlegges at ansatte har tilstrekkelig kompetanse innen barne- og ungdomsarbeid generelt, og minoritets- og krysskulturell kompetanse spesielt, og komme tilbake til Stortinget med planen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.»

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle kommuner må utarbeide forpliktende lokale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, der arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er inkludert.»

«Stortinget ber regjeringen foreslå en lovfestet rett til hjelp og oppfølging for mennesker som bryter ut av

familier på bakgrunn av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Innen nærmere avklarte tidsfrister utarbeides en individuell og helhetlig plan (skreddersøm) av tiltak som imøtekommer behovene.»

«Stortinget ber regjeringen nedsette en ekspertgruppe for å utarbeide en tiltakspakke bestående av hjelpe- og støttetiltak som kan være relevante for mennesker som trenger hjelp etter å ha blitt utsatt for negativ sosial kontroll eller æresrelatert vold. Tiltakspakken skal omfatte en oversikt over etablerte tilbud som finnes pr. dags dato, og det må vurderes nye tilbud der det er nødvendig. Forslag til målrettede tiltak for utsatte gutter må også være omfattet av ekspertgruppens oppdrag. Kompetansemiljøer som f.eks. Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF), Røde Kors-telefonen, krisesentrene og Barneombudet bør være representert.»

«Stortinget ber regjeringen utvide krisesentrenes mandat til også å omfatte oppfølging i en reetableringsfase for dem som har brutt ut i forbindelse med negativ sosial kontroll, vold og æresrelatert vold, der dette er nødvendig og hensiktsmessig. Dette må medføre endringer i finansieringsordningen.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utvide tidsrammen for muligheten til å benytte seg av bo- og støttetilbudene, fra 6–9 måneder til 3 år, og gjøre det mulig å ta opp igjen opphold etter avbrudd.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen videreutvikle og utvide prosjektet 'Et spørsmål om ære?', spesielt gjennom å styrke og utvide konfliktrådenes rolle i samarbeid med politi og barnevern i dette arbeidet, i hele landet.»

Komiteen går i det følgende gjennom de 21 forslagene i det foreliggende representantforslaget samt vurderingene fra Kunnskapsdepartementet i brev til komiteen av 13. februar 2018 (vedlagt).

– Forslag nr. 1

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle politidistrikt har implementert politiverktøyene PATRIARK og SARA, og se til at politiet har tilstrekkelig opplæring og benytter seg av disse verktøyene.»

Komiteen viser til at risikovurderingsverktøyet SARA (Spousal Assault Risk Assessment guide) struktu-

rerer politiets arbeid med trusselvurderinger i partnervoldsaker, og at PATRIARK er et verktøy for å vurdere risiko i saker som gjelder æresrelatert vold. Komiteen noterer seg at Kunnskapsdepartementet i sitt svar peker på at SARA er i ferd med å innføres i alle landets politidistrikter, og at arbeidet med å implementere PATRIARK i politiet er igangsatt.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at ettersom risikovurderingsverktøyet SARA allerede innføres i alle landets politidistrikter og arbeidet med å implementere PATRIARK i politiet allerede er igangsatt, er dette forslaget overflødig. Disse medlemmer viser til at regjeringen allerede har levert på dette punktet, og anser det derfor ikke nødvendig med en slik anmodning som her foreslått. Disse medlemmer kan ikke se at det er grunnlag for å omtale denne implementeringen som lite prioritert og for saktegående, slik representanter fra Sosialistisk Venstreparti hevder. Disse medlemmer merker seg også at komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti ikke viser til fakta eller argumentasjon som underbygger disse påstandene.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at denne implementeringen har vært lite prioritert og gått altfor sakte. Det er også svært viktig at den blir fulgt opp, slik at verktøyene faktisk blir tatt i bruk i tilfeller der det er aktuelt.

Dette medlem viser videre til at i svar på spørsmål fra Karin Andersen besvart 8. august 2017 uttaler statsråden at verktøyene SARA og PATRIARK implementeres etter planen, og at SARA allerede er implementert i samtlige distrikt. I svarbrevet til komiteen fremgår det likevel at SARA «innføres» i politidistriktene. Det er derfor uklart for dette medlem hvorvidt dette faktisk er blitt implementert eller ikke. Bekymringen for om verktøyene er implementert, og faktisk brukes, er begrunnet i konkrete saker hvor verktøyene ikke ble tatt i bruk, selv om det allerede i tildelingsbrevet til Politidirektoratet fra 2016 fremgikk at politiet skulle ta dette i bruk. Dette medlem viser likevel til at kunnskapsministeren har forsikret om at dette innføres, og forutsetter dermed at det blir gitt tilstrekkelig opplæring, og at verktøyene tas systematisk i bruk i alle landets politidistrikt slik at det ikke er nødvendig å fremme forslaget.

– Forslag nr. 2

«Stortinget ber regjeringen kartlegge hvordan politiets sikkerhetsvurdering fungerer i saker basert på negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, sikre beskyttelsesbehovet før vurderingen er ferdigstilt og foreslå en tidsfrist for sikkerhetsvurdering og tilbud om trygg bolig for mennesker som har brutt med familien.»

Komiteen registrerer at Kunnskapsdepartementet i sitt svar peker på at Justis- og beredskapsdepartementet har gitt Politidirektoratet i oppdrag å etablere retningslinjer for politiets bruk av kode 6 (strengt kontrollert adresse), inkludert samarbeid med øvrige tjenester. Komiteen merker seg at retningslinjene skal ferdigstilles innen 1. juni 2018.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener statsrådens svar til forslag nr. 2 ikke er tilfredsstillende, og vil særlig framheve behovet for å sette en tidsfrist for sikkerhetsvurdering og tilbud om trygg bolig for mennesker som har brutt med familien. Behovet for tidsfrister har lenge vært et problem. Dette medlem mener at det er nødvendig at forslaget vedtas for å konkretisere hvordan retningslinjene skal utformes slik at de personene som har valgt å bryte, ikke ender opp med å returnere.

– Forslag nr. 3

«Stortinget ber regjeringen innhente kunnskap om omfanget av negativ sosial kontroll av ulik alvorlighetsgrad, blant annet ved bruke eksisterende representative undersøkelser i ungdomsbefolkningen, som Ungdata, og/eller omfangsundersøkelser om vold i nære relasjoner.»

Komiteen noterer seg Kunnskapsdepartementets svar, der det henvises til handlingsplanen mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017–2020), heretter omtalt som «handlingsplanen». Departementet viser til tiltak 26 i handlingsplanen om å styrke forskning om negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og flergifte. I svaret vises det til at spørsmål om negativ sosial kontroll er tatt inn i Ungdata-undersøkelsen Ung i Oslo 2018, og at svarene vil analyseres i NOVAs prosjekt «Ungdom i flerkulturelle miljøer: Ærebarhetsnormer og sosial kontroll». Det pekes videre på at Fafo gjennomfører et prosjekt om negativ sosial kontroll, basert på data fra Children of Immigrants Longitudinal Study (CILS). Komiteen merker seg at rapporten vil foreligge sensommeren 2018.

– Forslag nr. 4

«Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer for håndtering av saker som omhandler barn som ikke møter på skolen, der det er grunn til å anta at barn er sendt ut av landet mot sin vilje. Skolene må pålegges å melde bekymring til barnevern og/eller politi hvis de mener det er grunn til bekymring for et barn som oppholder seg i utlandet.»

Komiteen registrerer at Kunnskapsdepartementet viser til at det høsten 2017 ble besluttet å utarbeide

rutiner for hvordan man fanger opp dem som dropper ut av videregående skole, og å gjennomgå og etablere rutiner for informasjon og varsling mellom offentlige etater i saker om negativ sosial kontroll.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener rutiner for å fange opp dem som dropper ut av videregående skole, for å få oversikt over hvor de tar veien og vurdere rutiner for varsling, vil være et godt egnet tiltak for å bekjempe negativ sosial kontroll og hindre at ungdom sendes til utlandet og etterlates der mot sin vilje. Disse medlemmer viser til at ungdom i alder for videregående opplæring vil kunne være særlig utsatte for blant annet tvangsekteskap, og tiltak rettet mot denne aldersgruppen er derfor avgjørende.

Disse medlemmer viser for øvrig til at det foreliggende forslaget også ligger tett opp til tiltak i handlingsplanen, henholdsvis tiltak 7, som slår fast at man skal forbedre retningslinjene om etterlatte barn i utlandet, og tiltak 8, som slår fast at man skal sikre oppfølgingssamtale for elever som skal flytte til utlandet uten sine foreldre. Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at regjeringen ivaretar intensjonen bak formålet i tilstrekkelig grad og leverer også på dette punktet, og ser det dermed ikke som nødvendig med en ytterligere anmodning til regjeringen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Kunnskapsdepartementets svarbrev, der det vises til rutiner for personer som slutter på videregående skole, og dette medlem kan ikke se at dette ivaretar behovet for nasjonale retningslinjer for håndtering av saker som omhandler barn og unge både i grunnskolen og i videregående skole som ikke møter på skolen, og der det er grunn til anta at barn er sendt ut av landet mot sin vilje.

Dette medlem kan heller ikke se at tiltak som en oppfølgingssamtale med dem som er varslet å flytte til utlandet uten sine foreldre, vil dekke dette behovet. En slik utsendelse vil ikke nødvendigvis være varslet, snare tvert imot. Slik dette medlem ser det, er regjeringens tiltak verken dekkende for barn som er i videregående eller grunnskolen, og dette medlem ser derfor ikke noen grunn til at forslaget ikke bør vedtas for å sikre at alle barn blir sett og håndtert på en god måte.

Dette medlem vil på den bakgrunn fremme forslag om å utarbeide slike nasjonale retningslinjer.

- Forslag nr. 5
«Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med minoritetsrådgiver i videregående opplæring og gjøre den permanent og forutsigbar.»

Komiteen noterer seg at Kunnskapsdepartementet i denne forbindelse viser til handlingsplanens tiltak

24 b, som går ut på å videreutvikle ordningen med minoritetsrådgivere på skoler.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti oppfatter det som et positivt signal at regjeringen vil videreutvikle ordningen med minoritetsrådgiver i videregående opplæring, men forslag nr. 5 og 6 som fremmes av dette medlem, er ikke bare en videreutvikling, men vil sikre en nødvendig utvidelse av ordningen, som vil gi flere barn, ungdommer, foreldre og ansatte i barnehage og skole tilgang på krysskulturell kompetanse og rådgivningstjenester. Dette gjelder også forslaget om å styrke familievernet og at foreldre som ønsker det, eller der det meldes om behov for hjelp, skal få tilbud om tilpassede foreldrekurs som legger til rette for generasjonsdialog (forslag nr. 8).

- Forslag 6
«Stortinget ber regjeringen innføre en prøveordning i utvalgte kommuner med minoritetsrådgiver i barnehage og grunnskole som bidrar med adekvat og alderstilpasset veiledning, rådgivning og kunnskapsspredning, og som i samarbeid med helsetjenesten bistår med et lavterskeltilbud rettet mot barn, ungdom og foreldre. Regjeringen bes evaluere ordningen og komme tilbake til Stortinget med en anbefaling om ordningen bør videreføres og utvides innen tre år.»

Komiteen registrerer at Kunnskapsdepartementet også i denne sammenheng viser til tiltak 24 i nevnte handlingsplan om å videreutvikle minoritetsrådgiverordningen. Departementet trekker fram at det finnes gode tiltak med forebyggende arbeid i form av holdningsendringer og foreldrestøttende tiltak, og at disse kan styrkes ytterligere. Komiteen noterer seg at departementet også viser til handlingsplanens tiltak 17 om å styrke opplæringen om godt foreldreskap og tiltak 21 om å øke kunnskapen om vold og overgrep i de helse- og sosialfaglige profesjonsutdanningene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at opptrappingsplanen mot vold legger opp til økt satsing på foreldrestøttende tiltak, inkludert styrking av tilskuddsordningen kommunene kan søke på for tilskudd til ulike tiltak, og en nasjonal strategi. Disse medlemmer viser til at departementet påpeker at handlingsplanens tiltak 17 inngår i dette arbeidet.

Disse medlemmer presiserer at kompetanseheving hos ansatte som møter barn i barnehage og grunnskole, er viktig, og viser til at rammeplanene for alle lærerutdanninger, inkludert barnehagelærerutdanningen, inkluderer emner relatert til vold og overgrep.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at selv om kommuner kan søke om tilskudd, vil ikke dette videreføre ordningen med minoritetsrådgivere. Dette er en særskilt ordning som har fungert godt på videregående skoler der den er utprøvd. Dette medlem mener derfor at denne ordningen bør videreføres, og at den ikke kan erstattes av ulike andre foreldrestøttende tiltak. Dette må komme i tillegg.

– Forslag nr. 7

«Stortinget ber regjeringen sikre at første- og andrelinjetjenesten innen helsevesenet og skoler har tilstrekkelig krysskulturell kompetanse, spesielt kompetanse om negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, veiledning om familieetablering og andre familierelaterte saker.»

Komiteen merker seg Kunnskapsdepartementets henvisninger til handlingsplanens tiltak 21 om å øke kunnskapen om vold og overgrep i de helse- og sosialfaglige profesjonsutdanningene, samt tiltak 22 a om å inkludere temaene sosial kontroll, tvangsekteskap, æresrelatert vold og kjønnslemlestelse i kompetanseheving på tvers av sektorer. Kunnskapsdepartementet viser videre til tiltak 24 b i handlingsplanen, hvor formålet er å videreutvikle ordningen for å styrke den flerkulturelle kunnskapen og kompetansen i skolesektoren, med et særlig oppdrag knyttet til negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, slik at andre ansatte i skolen kan jobbe forebyggende med grupper og i undervisning og med å følge opp enkeltelever.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at formålet med tiltak 24b i handlingsplanen er å videreutvikle ordningen med minoritetsrådgivere på skoler for å styrke den flerkulturelle kompetansen i skolesektoren, med et særlig oppdrag knyttet til negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, slik at andre ansatte i skolen kan jobbe forebyggende med grupper og i undervisning og med å følge opp enkeltelever. Sett i sammenheng med handlingsplanens tiltak nr. 21 og nr. 22a mener disse medlemmer at regjeringen har satt i gang et solid arbeid på dette punktet, og forventer at arbeidet blir fulgt opp.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at dette er et spørsmål om ressurser. Dette medlem mener at det ikke er tilstrekkelig å vise til at dette er spørsmål som regjeringen ønsker å følge opp, dersom det ikke følger med tilstrekkelige ressurser slik at det faktisk vil være mulig å bruke kompetansen og agere dersom nødvendig.

Dette medlem ser at regjeringen har begynt et arbeid, og vil derfor ikke fremme forslaget. Det vil like-

vel bli fulgt tett opp både at planene gjennomføres, og at det følger med tilstrekkelig finansiering.

– Forslag nr. 8

«Stortinget ber regjeringen se til at familievernet har tilstrekkelig krysskulturell kompetanse, spesielt kompetanse innen sosial kontroll og æresrelatert vold, og se til at foreldre og familier som ønsker det, eller der det meldes om behov for hjelp, får tilbud om tilpassede foreldrekurs om ulike faser i barne- og ungdomsliv som legger til rette for generasjonsdialog.

Komiteen noterer seg at Kunnskapsdepartementet i denne sammenheng viser til at tilbudet til voldutsatte barn og familier har vært en av hovedprioriteringene i familievernet de siste årene, og at det har vært en prioritert innsats overfor familier med innvandrerbakgrunn og foreldre der barna er under barnevernets ansvar. Av konkrete eksempler viser departementet til et nasjonalt spisskompetansemiljø ved Enerhaugen familievernkontor i Oslo som skal kvalitetssikre praksisen ved familievernkontorene i alle regioner og bidra til et mer standardisert og kunnskapsbasert tilbud i familievernet. Det trekkes fram at Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har fått i oppdrag å utarbeide en plan for hvordan familieverntjenestene kan styrke tilbudet til utøvere av vold i nære relasjoner. Komiteen registrerer at Kunnskapsdepartementet også trekker fram regjeringens forpliktelser gjennom Opptrappingsplan mot vold og overgrep (Prop. 12 S (2016–2017)) til å videreutvikle og styrke familieverntjenestens tilbud og kompetanse til familier der det forekommer vold.

– Forslag nr. 9

«Stortinget ber regjeringen styrke den krysskulturelle kompetansen i barnevernet, særlig kunnskap om æresrelatert vold og negativ sosial kontroll, og sikre at barnevernet har gode rutiner for arbeidet med disse temaene.»

Komiteen registrerer at Kunnskapsdepartementet i sitt svar viser til at barnevernsreformen inneholder en betydelig satsing på kompetanse i barnevernet, at regjeringen høsten 2017 la fram en egen kompetansestrategi for det kommunale barnevernet som skal vare til 2025, og at det er etablert en egen videreutdanning om barnevernets arbeid med barn og familier med minoritetsbakgrunn.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at kompetansestrategien for det kommunale barnevernet også inneholder andre tiltak med høy relevans for arbeidet med barn og familier med minoritetsbakgrunn, slik departementet

presiserer. Disse medlemmer viser til at samarbeid med barnet og barnets familie og nettverk er sterkt vektlagt i kompetansestrategien, noe som er avgjørende for å kunne forstå og ta hensyn til den helhetlige situasjonen som familien er i, uavhengig av bakgrunn, og således også et viktig virkemiddel for å avdekke og bekjempe negativ sosial kontroll. Disse medlemmer forventer at de tiltak regjeringen har iverksatt, blir tett fulgt opp.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener økt kompetanse i barnevernet og flere ansatte er helt nødvendig for å kunne gi skreddersøm og for å hjelpe svært sårbare barn og unge som trenger hjelp. Fra forskning vet vi også at barnevernet trenger økt krysskulturell kompetanse for å bygge tillit og kunne hjelpe minoritetsspråklige barn og deres familier. Dette medlem mener derfor at forslag nr. 9 er et viktig tiltak i så måte. Dette medlem er kritisk til regjeringens manglende innsats for å styrke det kommunale barnevernet og vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås et barnevernsløft på 900 mill. kroner.

– Forslag nr. 10

«Stortinget ber regjeringen foreta en juridisk utredning av hvordan alvorlige begrensninger av unges frihet og ekstrem kontroll omfattes av og er regulert i barnevernloven og straffeloven, for eksempel ved å vurdere hvordan negativ sosial kontroll kan omfattes av straffeloven, og om såkalt jomfrusjekk skal forbys.»

Komiteen merker seg i denne sammenheng Kunnskapsdepartementets henvisninger til muligheten omgivelsene har for å sende bekymringsmelding til barnevernet, samt straffelovens straffebud om tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, tvang og frihetsberøvelse.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader og forslag som omhandler samme tema i justiskomiteens innstilling til Dokument 8:118 S (2017–2018).

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til Kunnskapsdepartementets kommentar til forslag om å foreta en juridisk utredning av hvordan alvorlige begrensninger av unges frihet og ekstrem kontroll omfattes av og er regulert i barnevernloven og straffeloven. Å vise til at omgivelsene har mulighet til å sende bekymringsmelding, er etter dette medlems syn en sterk indikasjon på at gjeldende lovverk er for svakt. På den bakgrunn fremmes derfor forslaget.

– Forslag nr. 11

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å stramme inn regelverket for å begrense foreldres innsynsrett i kommunikasjon mellom offentlige myndigheter og barn som er utsatt for vold, overgrep og negativ sosial kontroll.»

Komiteen noterer seg følgende vurdering fra Kunnskapsdepartementet:

«Utgangspunktet er at foreldre som er parter i en barnevernssak, for å kunne ivareta sine interesser i barnevernssaken, har rett til alle opplysninger i saken, jf. fvl. § 18 første ledd. Retten til innsyn er likevel ikke absolutt. Forvaltningsloven inneholder flere bestemmelser som ut fra omstendighetene i den enkelte barnevernssak kan innebære begrensninger i foreldrenes rett til innsyn i opplysninger. Blant annet følger det av forvaltningsloven § 19 første ledd bokstav d, at en part ikke har krav på å gjøre seg kjent med opplysninger i et dokument som det av hensyn til hans helse eller hans forhold til personer som står ham nær, må anses 'utilrådelig at han får kjennskap til'; likevel slik at opplysningene på anmodning skal gjøres kjent for en representant for parten når ikke særlige grunner taler mot det. Videre følger det av bestemmelsens annet ledd, at med mindre det er av vesentlig betydning for en part, har han heller ikke krav på å få gjøre seg kjent med de opplysninger i et dokument som gjelder en 'annen persons helseforhold', eller andre forhold som av 'særlige grunner' ikke bør meddeles videre. Regjeringen vil i forbindelse med arbeidet med ny barnevernslov vurdere spørsmålet om foreldrenes innsynsrett.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti merker seg at regjeringen vil vurdere spørsmålet om foreldrenes innsynsrett i forbindelse med arbeidet med ny barnevernslov. Dette medlem forutsetter at departementet i dette arbeidet lytter til erfaringer fra blant annet de «skamløse jentene» og innhenter synspunkter fra organisasjoner og fagmiljøer med høy kompetanse på negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Dette medlem mener likevel at departementets redegjørelse ikke gir tilstrekkelige begrensninger, og vil derfor fremme forslaget.

– Forslag nr. 12

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en opptrappingsplan for å etablere lavterskeltilbud, som for eksempel fritidsklubber for ungdom i alle kommuner, der det vektlegges at ansatte har tilstrekkelig kompetanse innen barne- og ungdomsarbeid generelt, og minoritets- og krysskulturell kompetanse spesielt, og komme tilbake til Stortinget med planen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.»

Komiteen merker seg at Kunnskapsdepartementet henviser til at det er opp til kommunene å prioritere og utforme tilbud for ungdom slik som inkluderende møteplasser med trygge voksne, og sørge for at alle som

jobber med ungdom, har et minoritetsperspektiv og krysskulturell kompetanse.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti registrerer at regjeringen ikke anerkjenner et selvstendig ansvar for å skape arenaer og fritidstilbud med krysskulturell kompetanse, og som aktivt og målrettet kan bidra til et trygt og inkluderende oppvekstmiljø og forebygge og ivareta barn og ungdom som opplever negativ sosial kontroll og/eller æresrelatert vold. Dette medlem mener regjeringen aktivt skal bidra til at slike lavterskeltilbud etableres, og imøteser en plan for dette i forbindelse med framleggelsen av revidert nasjonalbudsjett.

– Forslag nr. 13

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle kommuner må utarbeide forpliktende lokale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, der arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er inkludert.»

Komiteen viser til at Kunnskapsdepartementet peker på at det er igangsatt en rekke tiltak, inkludert en web-basert veileder, for å stimulere til at kommunene utvikler lokale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at regjeringen har igangsatt en rekke tiltak for å stimulere til at kommunene utvikler lokale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Disse medlemmer viser til at en kartlegging foretatt i 2015 viser at 35 pst. av kommunene hadde en aktiv handlingsplan for håndtering av vold i nære relasjoner, noe som representerte en betydelig økning. Av storkommunene (50 000 innbyggere eller mer) hadde 79 pst. en aktiv handlingsplan i 2015, og av disse hadde tilnærmet alle benyttet veilederen for utvikling av handlingsplaner. Disse medlemmer ser positivt på denne utviklingen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at barn og unge som utsettes for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, skal sikres et likeverdig tilbud uavhengig av hvor i landet de bor. Det er derfor viktig at det stilles klare nasjonale krav til kommunene. Dette medlem er kjent med faglige anbefalinger om at arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold inkluderes og sees i sammenheng med kommunens øvrige arbeid knyttet til vold i nære relasjoner, men like fullt påpekes det også at negativ sosial kontroll og æresrelatert vold må forstås, og håndteres særskilt på bakgrunn av denne problematikkenes særheter.

– Forslag nr. 14

«Stortinget ber regjeringen utvide tidsrammen for muligheten til å benytte seg av bo- og støttetilbudene, fra 6–9 måneder til 3 år, og gjøre det mulig å ta opp igjen opphold etter avbrudd.»

Komiteen registrerer Kunnskapsdepartementets henvisning til handlingsplanens tiltak 10 om at botilbudet skal evalueres, og at regjeringen i lys av evalueringen vil vurdere om det er behov for endringer av rammene for tilbudet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er kjent med at mange unge mennesker som har brutt med familien på grunn av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, trenger hjelp og støtte i lang tid, og at tidsrammen på 6–9 måneder for å motta et bo- og støttetilbud er altfor kort og har flere uheldige konsekvenser for disse menneskenes mulighet til å etablere seg og leve trygge, gode liv. Dette medlem mener det haster å få plass bedre rammer for dette tilbudet. Dette medlem mener det ikke er tilstrekkelig å vente på en slik evaluering, og at dette har vært etterlyst av fagmiljøene lenge. På denne bakgrunn fremmes derfor forslaget.

– Forslag nr. 15

«Stortinget ber regjeringen foreslå en lovfestet rett til hjelp og oppfølging for mennesker som bryter ut av familier på bakgrunn av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Innen nærmere avklarte tidsfrister utarbeides en individuell og helhetlig plan (skreddersøm) av tiltak som imøtekommer behovene.»

Komiteen merker seg Kunnskapsdepartementets uttalelser om at dette allerede er ivare tatt gjennom universelle lover som skal sikre god hjelp og oppfølging til utsatte.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at i regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2014–2017) sier tiltak 40 Individuell plan at «erfaringer med bruk av individuell plan for personer utsatt for vold i nære relasjoner skal kartlegges, blant annet gjennom evalueringen av kommunens implementering av krisesenterlova». Disse medlemmer viser til at statsråden i sitt svarbrev presiserer at dette arbeidet vil bli fulgt opp.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at de universelle lovene som departementet henviser til i sitt svarbrev, ikke godt nok ivaretar dem som rammes av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Dette medlem mener retten til

hjelp og oppfølging må styrkes, og det må stilles krav til forpliktende handlingsplaner som er tilpasset de individuelle behovene, samt at det settes klare tidsfrister. Til hjelp for kommunene i dette arbeidet bør det utarbeides en ny og utvidet tiltakspakke, slik dette medlem har foreslått (forslag 16).

– Forslag nr. 16

«Stortinget ber regjeringen nedsette en ekspertgruppe for å utarbeide en tiltakspakke bestående av hjelpe- og støttetiltak som kan være relevante for mennesker som trenger hjelp etter å ha blitt utsatt for negativ sosial kontroll eller æresrelatert vold. Tiltakspakken skal omfatte en oversikt over etablerte tilbud som finnes pr. dags dato, og det må vurderes nye tilbud der det er nødvendig. Forslag til målrettede tiltak for utsatte gutter må også være omfattet av ekspertgruppens oppdrag. Kompetansemiljøer som f.eks. Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF), Røde Kors-telefonen, krisesentrene og Barneombudet bør være representert.»

Komiteen noterer seg at Kunnskapsdepartementet viser til eksisterende tiltak og veiledere for dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at regjeringen allerede har fått på plass en rekke tiltak og flere veiledere for dette arbeidet, og statsråden viser til flere eksempler i sitt svarbrev. Videre skal handlingsplanens tiltak 27a om å øke erfarings- og kunnskapsutvekslingen mellom innvandrerorganisasjoner, ressurspersoner og myndighetene styrke utveksling av erfaringer og kunnskap, også om myndighetenes tiltak, roller og rutiner. Disse medlemmer viser også til at det i forbindelse med gjennomføring av handlingsplanen er opprettet en referansegruppe bestående av personer fra det sivile samfunn.

Disse medlemmer viser videre til tilskuddsordningen for arbeid mot negativ sosial kontroll og tvangsekteskap. I 2017 mottok 33 organisasjoner tilskudd gjennom ordningen, og totalsummen som skal fordeles i 2018, er 9,5 mill. kroner. Disse medlemmer viser også til at Stortinget har bevilget direkte midler til flere organisasjoner som arbeider mot negativ sosial kontroll, og anerkjenner dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en tiltakspakke bestående av hjelpe- og støttetiltak som kan være relevante for mennesker som trenger hjelp etter å ha blitt utsatt for negativ sosial kontroll eller æresrelatert vold.

Tiltakspakken skal omfatte en oversikt over etablerte tilbud som finnes pr. dags dato, og det må vurderes nye tilbud der det er nødvendig. Forslag til målrettede tiltak for utsatte gutter må også være omfattet av oppdraget.»

– Forslag nr. 17

«Stortinget ber regjeringen utvide krisesentrenes mandat til også å omfatte oppfølging i en reetableringsfase for de som har brutt ut i forbindelse med negativ sosial kontroll, vold og æresrelatert vold, der dette er nødvendig og hensiktsmessig. Dette må medføre endringer i finansieringsordningen.»

Komiteen merker seg at Kunnskapsdepartementet mener forholdet allerede dekkes av dagens regelverk.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet noterer seg både svaret fra departementet og innspillet fra komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti. Disse medlemmer vil oppfordre regjeringen til snarest mulig å oppklare situasjonen dersom det er slik at departementet og krisesentrene har ulik oppfatning av hva krisesentrenes mandat omfatter på dette området.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti har mottatt flere henvendelser, blant annet fra krisesenteret i Oslo, som melder om at de ikke får lov til å bedrive oppfølging i en reetableringsfase, og at det begrunnes i at det ligger utenfor krisesentrenes mandat. Om dette ikke medfører riktighet, må departementet snarest rydde opp i de uklarheter som har skapt disse uheldige misforståelsene, og se til at krisesentrene har de ressurser som kreves for å kunne gi oppfølging i en reetableringsfase.

– Forslag nr. 18

«Stortinget ber regjeringen videreutvikle og utvide prosjektet 'Et spørsmål om ære?', spesielt gjennom å styrke og utvide konfliktrådenes rolle i samarbeid med politi og barnevern i dette arbeidet, i hele landet.»

Komiteen viser til at prosjektet ble opprettet i Sør-Trøndelag i 2013–2015 som ledd i oppfølgingen av tiltak 11 i handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012, og at prosjektet behandlet 41 saker i prosjektperioden. Komiteen registrerer at Kunnskapsdepartementet i sitt svar viser til at arbeidet er videreført ved at enkelte konfliktråd, i samarbeid med politi og barnevern, har skaffet seg kompetanse til å arbeide med slike saker.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til departementets svar om at arbeidet er videreført ved enkelte konfliktråd, men dette medlem mener dette ikke er tilstrekkelig, og har dess-

uten merket seg at forslaget har blitt godt mottatt av direktøren i konfliktrådet, som på rådets nettsider uttaler:

«Måten konfliktrådet jobber ved å legge til rette for møte og være lydhøre for partenes behov, gjør at vi absolutt kan bidra i så vanskelige saker som æresrelatert vold».

– Forslag nr. 19

«Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med integreringsrådgivere som arbeider med tvangsekteskap på norske ambassader i utlandet, til å gjelde flere ambassader og flere typer transnasjonal negativ sosial kontroll og vold.»

Komiteen merker seg Kunnskapsdepartementets henvisning til tiltak 24 d i handlingsplanen, som går ut på å videreutvikle ordningen med integreringsrådgivere ved utenriksstasjoner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med integreringsrådgivere som arbeider med tvangsekteskap på norske ambassader i utlandet, til å gjelde flere ambassader og flere typer transnasjonal negativ sosial kontroll og vold.»

– Forslag nr. 20

«Stortinget ber regjeringen i dialog med de ulike minoritetskulturelle organisasjonene kartlegge praksis rundt negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i organisasjonene og miljøene rundt. Det skal stilles krav til organisasjonene om å ta avstand fra negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og psykisk vold.»

Komiteen registrerer at Kunnskapsdepartementet i denne forbindelse viser til handlingsplanens tiltak 27 a om å øke erfarings- og kunnskapsutvekslingen mellom innvandrerorganisasjoner, ressurspersoner og myndighetene, samt tiltak 19 om å øke informasjonsarbeid til utsatte om deres rettigheter. Departementet trekker også fram IMDIs tilskuddsordninger, inkludert tilskudd til frivillige organisasjoners holdningsskapende/forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

– Forslag nr. 21

«Stortinget ber regjeringen følge opp vedtak 929 (2015–2016), jf. Innst. 399 S (2015–2016), om å utrede muligheten for å trekke tilbake økonomisk støtte til tros- og livssynssamfunn som oppfordrer til lovbrudd, tar imot utenlandsk finansiering fra stater som bryter fundamentale menneskerettighe-

ter, eller på bakgrunn av andre alvorlige forhold som kan medføre tilbaketrekking av statlig støtte, i forbindelse med forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn.»

Komiteen merker seg at Kunnskapsdepartementet viser til at det i september 2017 ble sendt på høring et forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn, og at endringene som foreslås, utgjør en samlet revisjon av hele tros- og livssynslovgivningen og de tilknyttede tilskuddsordningene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det i lovforslaget som er sendt på høring, stilles tydeligere vilkår for tilskudd enn etter dagens lovgivning. Etter forslaget skal tros- eller livssynssamfunn som begår alvorlige lovbrudd, kunne nektes tilskudd, og i denne vurderingen skal det særlig legges vekt på brudd på lovbestemmelser som skal beskytte barns interesser, brudd på diskrimineringslovgivning og brudd på bestemmelser som skal hindre oppfordring til hat eller vold. Lovforslaget inneholder også en bestemmelse om at tros- eller livssynssamfunn som utfører, oppfordrer til eller uttrykker støtte til handlinger som utgjør en alvorlig krenkelse av andres rettigheter og friheter, kan nektes tilskudd. Samfunn som organiserer eller oppmuntrer til oppvekstvilkår for barn som er klart skadelige, skal nektes tilskudd. Disse medlemmer viser til at formålet med bestemmelsen er å ramme krenkelser av andres rettigheter og friheter som ikke er i strid med lov, men som likevel er så alvorlige at tilskudd bør nektes. Disse medlemmer merker seg at høringsfristen for lovforslaget gikk ut 31. desember 2017, og at Kulturdepartementet arbeider med å oppsummere høringen. Regjeringen har således allerede satt i gang et solid arbeid på dette punktet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til forslag om ny lov for tros- og livssynssamfunn som har vært på høring, og vil avvente det konkrete forslaget fra regjeringen før det kan vurderes hvorvidt vedtak 929 (2015–2016) er fulgt opp. Dette medlem vil likevel understreke at dette har vært et problem lenge uten at regjeringen har foreslått virkemidler som har konsekvenser for tros- og livssynssamfunn som oppfordrer til sosial kontroll eller lignende. Det er svært viktig at storsamfunnet raskt slår ned på dette, og da vil dette medlem peke på at regjeringens behandlingstid har vært lang.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utarbeide en tiltakspakke bestående av hjelpe- og støttetiltak som kan være relevante for mennesker som trenger hjelp etter å ha blitt utsatt for negativ sosial kontroll eller æresrelatert vold. Tiltakspakken skal omfatte en oversikt over etablerte tilbud som finnes pr. dags dato, og det må vurderes nye tilbud der det er nødvendig. Forslag til målrettede tiltak for utsatte gutter må også være omfattet av oppdraget.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen kartlegge hvordan politiets sikkerhetsvurdering fungerer i saker basert på negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, sikre beskyttelsesbehovet før vurderingen er ferdigstilt, og foreslå en tidsfrist for sikkerhetsvurdering og tilbud om trygg bolig for mennesker som har brutt med familien.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med minoritetsrådgiver i videregående opplæring og gjøre den permanent og forutsigbar.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer for håndtering av saker som omhandler barn som ikke møter på skolen, der det er grunn til å anta at barn er sendt ut av landet mot sin vilje. Skolene må pålegges å melde bekymring til barnevern og/eller politi hvis de mener det er grunn til bekymring for et barn som oppholder seg i utlandet.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen utvide tidsrammen for muligheten til å benytte seg av bo- og støttetilbudene, fra 6–9 måneder til 3 år, og gjøre det mulig å ta opp igjen opphold etter avbrudd.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med integreringsrådgivere som arbeider med tvangsekteskap på norske ambassader i utlandet, til å gjelde flere ambassader og flere typer transnasjonal negativ sosial kontroll og vold.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen styrke den krysskulturelle kompetansen i barnevernet, særlig kunnskap om æresrelatert vold og negativ sosial kontroll, og sikre at

barnevernet har gode rutiner for arbeidet med disse temaene.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen videreutvikle og utvide prosjektet «Et spørsmål om ære?», spesielt gjennom å styrke og utvide konfliktrådenes rolle i samarbeid med politi og barnevern i dette arbeidet, i hele landet.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen se til at familievernet har tilstrekkelig krysskulturell kompetanse, spesielt kompetanse innen sosial kontroll og æresrelatert vold, og se til at foreldre og familier som ønsker det, eller der det meldes om behov for hjelp, får tilbud om tilpassede foreldrekurs om ulike faser i barne- og ungdomsliv som legger til rette for generasjonsdialog.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen foreta en juridisk utredning av hvordan alvorlige begrensninger av unges frihet og ekstrem kontroll omfattes av og er regulert i barnevernloven og straffeloven, for eksempel ved å vurdere hvordan negativ sosial kontroll kan omfattes av straffeloven, og om såkalt jomfrusjekk skal forbys.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å stramme inn regelverket for å begrense foreldres innsynsrett i kommunikasjon mellom offentlige myndigheter og barn som er utsatt for vold, overgrep og negativ sosial kontroll.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen utarbeide en opptrapningsplan for å etablere lavterskeltilbud, som for eksempel fritidsklubber for ungdom i alle kommuner, der det vektlegges at ansatte har tilstrekkelig kompetanse innen barne- og ungdomsarbeid generelt, og minoritets- og krysskulturell kompetanse spesielt, og komme tilbake til Stortinget med planen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen foreslå en lovfestet rett til hjelp og oppfølging for mennesker som bryter ut av familier på bakgrunn av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Innen nærmere avklarte tidsfrister utarbeides en individuell og helhetlig plan (skreddersøm) av tiltak som imøtekommer behovene.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle kommuner må utarbeide forpliktende lokale handlingspla-

ner mot vold i nære relasjoner, der arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er inkludert.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen nedsette en ekspertgruppe for å utarbeide en tiltakspakke bestående av hjelpe- og støttetiltak som kan være relevante for mennesker som trenger hjelp etter å ha blitt utsatt for negativ sosial kontroll eller æresrelatert vold. Tiltakspakken skal omfatte en oversikt over etablerte tilbud som finnes pr. dags dato, og det må vurderes nye tilbud der det er nødvendig. Forslag til målrettede tiltak for utsatte gutter må også være omfattet av ekspertgruppens oppdrag. Kompetansemiljøer som f.eks. Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF), Røde Kors-telefonen, krisesentrene og Barneombudet bør være representert.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen utvide krisesentrenes mandat til også å omfatte oppfølging i en reetableringsfase for dem som har brutt ut i forbindelse med negativ sosial kontroll, vold og æresrelatert vold, der dette er

nødvendig og hensiktsmessig. Dette må medføre endringer i finansieringsordningen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen innføre en prøveordning i utvalgte kommuner med minoritetsrådgiver i barnehage og grunnskole som bidrar med adekvat og alderstilpasset veiledning, rådgivning og kunnskapsspredning, og som i samarbeid med helsetjenesten bistår med et lavterskeltilbud rettet mot barn, ungdom og foreldre. Regjeringen bes evaluere ordningen og komme tilbake til Stortinget med en anbefaling om ordningen bør videreføres og utvides innen tre år.

Oslo, i justiskomiteen, den 8. mai 2018

Lene Vågslid

leder

Emilie Enger Mehl

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Kunnskapsdepartementet v/statsråd Jan Tore Sanner til justiskomiteen, datert 13. februar 2018****Dokument 8:120 S (2017-2018) negativ sosial kontroll og æresrelatert vold****Innledning**

Jeg viser til brev fra justiskomiteen av 1. februar 2018 adressert Statsråd Sylvi Listhaug. Justiskomiteen ber om departementets uttalelse i forbindelse med behandlingen av representantforslag 120 S (2017–2018) fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Petter Eide og Kari Elisabeth Kaski om tiltak mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

I forbindelse med endringer i regjeringens sammensetning ligger Integreringsavdelingen og feltet negativ sosial kontroll nå under Kunnskapsdepartementet. Jeg vil på denne bakgrunn besvare henvendelsen og gi min vurdering av forslaget. Innledningsvis vil jeg takke forslagsstillerne for deres engasjement på dette viktige politikkfeltet.

regjeringens politikk

Det følger av regjeringsplattformen at regjeringen vil forsterke innsatsen mot negativ sosial kontroll og legge bedre til rette for at den enkelte kan bestemme over eget liv. Regjeringen vil følge opp handlingsplanen mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse Retten til å bestemme over eget liv. (2017-2020)(handlingsplanen). En rekke konkrete tiltak skal iverksettes herunder:

- forsterke arbeidet for å forhindre utreise fra Schengen-området for personer hvor det eksempelvis er truffet barnevernvedtak som forbyr utreise, holde tilbake eller nekte passutstedelse for å forhindre at barn blir sendt utenlands mot sin vilje, og etablere rutiner for informasjon og varsling mellom offentlige etater for å motvirke negativ sosial kontroll.
- Iverksette tiltak for å unngå at barn mot sin vilje sendes til skoler i utlandet hvor de utsettes for vold og overgrep.
- Støtte organisasjoner som jobber for å styrke minoritetskvinnens rettigheter og bekjempe æreskultur og negativ sosial kontroll.
- Sikre at skilsmisse etter norsk lov respekteres av de ulike tros- og livssynssamfunnene og motvirke fremvekst av religiøse domstoler.
- Oppfordre til tett oppfølging av elever og foreldre, herunder hjemmebesøk, ved mistanke om at barn holdes borte fra skolen.
- Utrede hvordan predikanter som oppfordrer til vold og terror kan hindres innreise i landet.

Handlingsplanen (se vedlegg 1) inneholder 28 tiltak for å styrke rettsvernet og hjelpen til de som rammes, endre praksis og holdninger i berørte miljøer og styrke kunnskapen og forskningen på feltet.

Regjeringen vil foreslå endringer i ekteskapsloven, straffeloven og utlendingsloven. Dagens forbud mot tvangsekteskap omfatter ekteskap inngått under utilbørlig press, for eksempel sterkt psykisk press. Regjeringen utreder innstramminger i straffeloven for å innføre avvergingsplikt for tvangsekteskap og kriminalisere utenomrettslige og religiøst inngåtte tvangsekteskap. Regjeringen utreder også endringer i ekteskapsloven for å innføre 18-årsgrense for å inngå ekteskap, bekjempe bigami og utvide fristen for å oppheve tvangsekteskap.

Regjeringen vil videreutvikle ordningen med minoritetsrådgivere ved ungdoms- og videregående skoler med høy minoritetsandel og ordningen med integreringsrådgivere ved norske utenriksstasjoner. Integreringsrådgiverne håndterer blant annet saker om tvangsekteskap og saker der barn og unge er etterlatt i utlandet. For å heve kunnskapen i tjenestetilbudet er det satt av seks millioner kroner per år til forskning og kunnskapsdeling. To millioner kroner er satt av til etableringen av en mentorordning for unge som bryter med familien sin. Fem millioner kroner gis til stiftelsen «Født Fri».

Flere statsråder ble i høst enige om supplerende tiltak som skal forebygge at ungdom etterlates i utlandet, herunder forsterke arbeidet for å forhindre utreise fra Schengen-området for personer hvor det eksempelvis er truffet barnevernvedtak som forbyr utreise, holde tilbake eller nekte passutstedelse for å forhindre at barn blir sendt utenlands mot sin vilje, og etablere rutiner for informasjon og varsling mellom offentlige etater for å motvirke negativ sosial kontroll.

For å få mer kunnskap om hvordan hjelpeapparatet møter unge mennesker, skal vi gjennomgå enkeltsaker om etterlatte barn og unge. Vi er også i gang med å oppdatere retningslinjene for håndtering av saker med etterlatte barn i utlandet. Vi utreder videre muligheten for stans i barnetillegg, når mottaker eller barnet oppholder seg i utlandet (eksportforbud). Vi ser også på skolens rutiner for varsling og muligheten for å registrere elever som uteblir fra videregående skole. Veilederen om tvangsekteskap og æresvold fra 2012 vil nå revideres. Vi vurderer også endringer i barnevernloven. Vi har hatt på høring forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn. Forslaget innebærer at det stilles krav for å få tilskudd og at tilskuddet kan trekkes tilbake.

I januar arrangerte jeg et møte med de organisasjonene som mottar støtte for å drive informasjonsarbeid på feltet for å få innspill til hvordan vi bedre kan nå ut til innvandrereforeldre. Før jul sendte daværende integreringsminister, kunnskapsminister og barne- og likestillingsminister ut et brev til alle kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn om deres ansvar i arbeidet mot negativ sosial kontroll (se vedlegg 2). Jeg vil i løpet av våren lansere en kampanje som skal bidra til at de utsatte vet hvor de kan henvende seg for å få hjelp.

Vurdering

UTFORDRINGSBILDET

Jeg deler i stor grad det utfordringsbildet som forslagsstillerne skisserer, og viser i den forbindelse til regjeringens omtale av negativ sosial kontroll i regjeringsplattformen:

«Noen jenter og gutter vokser opp i Norge uten frihet til selv å bestemme over sitt eget liv, sin egen kropp eller hvem de skal gifte seg. Barn blir også sendt, mot sin vilje, på skoler i utlandet hvor de utsettes for vold og overgrep. Negativ sosial kontroll er et alvorlig samfunnsproblem som må bekjempes, og regjeringen vil legge bedre til rette for at hver enkelt får frihet til å bestemme hvordan de vil leve livet sitt. Arbeidet krever klare tiltak, bred tilnærming og arbeid på tvers av landegrenser.»

Utfordringene vi står overfor på dette feltet omtales nærmere i handlingsplanen mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017-2020), «Retten til å bestemme over eget liv». Her fremgår blant annet definisjoner på negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Internasjonale forpliktelser og enkelte straffebestemmelser er dessuten omtalt.

Jeg har merket meg at forslagsstillerne har et tydelig kjønnsperspektiv. De skriver i starten av forslaget at «Alle kvinner, barn og unge har en rett til å leve sine liv fritt fra psykisk og fysisk vold». Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold rammer både gutter, jenter, menn og kvinner. Regjeringen er derfor av den oppfatning at politikken på dette feltet skal gjelde for alle i Norge.

TILTAKENE

Forslagsstillerne presenterer 21 tiltak for å bekjempe negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, under overskriftene «kunnskap og forebygging», «hjelpetilbudet, «juridiske spørsmål» og «organisasjoner og tros- og livssynssamfunn». I det følgende vil jeg gå nærmere inn på hvert av forslagene:

1. «Stortinget ber regjeringen sikre at alle politidistrikt har implementert politiverktøyene PATRIARK og SARA, og ser til at politiet har tilstrekkelig opplæring og benytter seg av disse verktøyene.»

Risikovurderingsverktøyet SARA (Spousal Assault Risk Assessment guide) innføres nå i alle landets politidistrikter og arbeidet med å implementere Patriark i politiet er igangsatt. SARA strukturerer politiets arbeid med trusselvurderinger i partnervoldssaker. Patriark er et verktøy for å vurdere risiko i saker som gjelder æresrelatert vold.

2. «Stortinget ber regjeringen kartlegge hvordan politiets sikkerhetsvurdering fungerer i saker basert på negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, sikre beskyttelsesbehovet før vurderingen er ferdigstilt, og foreslå en tidsfrist for sikkerhetsvurdering og tilbud om trygg bolig for mennesker som har brutt med familien.»

Justis- og beredskapsdepartementet har gitt Politidirektoratet i oppdrag å etablere retningslinjer for politiets bruk av kode 6 (strengt fortrolig adresse), inkludert samarbeid med øvrige tjenester. Retningslinjene skal ferdigstilles innen 1. juni 2018.

3. «Stortinget ber regjeringen innhente kunnskap om omfanget av negativ sosial kontroll av ulik alvorlighetsgrad, blant annet ved bruke eksisterende representative undersøkelser i ungdomsbefolkningen, som Ungdata, og/eller omfangsundersøkelser om vold i nære relasjoner (NKVTS, NOVA).»

Tiltak 26 i handlingsplanen er å styrke forskning om negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og flergifte. Spørsmål om negativ sosial kontroll er tatt inn i Ungdataundersøkelsen Ung i Oslo 2018, og svarene vil analyseres i NOVAs prosjekt «Ungdom i flerkulturelle miljøer: Ærebarhetsnormer og sosial kontroll». Målet er å bidra med kunnskap om omfang og mønstre – hvor mange opplever negativ sosial kontroll, hvilke kjennetegn har de som opplever det, og i hvilken grad er det sammenfall mellom å bli utsatt for negativ sosial kontroll og å bli utsatt for andre krenkelser.

I tillegg gjennomfører Fafo, på oppdrag fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), et prosjekt om negativ sosial kontroll, basert på data fra Children of Immigrants Longitudinal Study (CILS). Prosjektet vil gi kunnskap om antall elever som er berørt av negativ sosial kontroll blant elever i Oslo og Akershus. Intervjuer med foreldre basert bl.a. på svarene fra elevundersøkelsen vil gi kunnskap om foreldres tanker og motiver om negativ sosial kontroll. Rapport vil foreligge sensommer 2018, og presenteres på bla. Fafo-frokost og Arendalsuka.

4. «Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer for håndtering av saker som omhandler barn som ikke møter på skolen, der det er grunn til å anta at barn er sendt ut av landet mot sin vilje. Sko-

lene må pålegges å melde bekymring til barnevern og/eller politi hvis de mener det er grunn til bekymring for et barn som oppholder seg i utlandet.»

Høsten 2017 ble det besluttet å utarbeide rutiner for hvordan man fanger opp de som dropper ut av videregående skole, for å få oversikt over hvor de tar de veien, og vurdere rutiner for varsling. Det ble videre besluttet å gjennomgå og etablere rutinene for informasjon og varsling mellom offentlige etater i saker om negativ sosiale kontroll.

Forslaget ligger også tett opp til tiltak i handlingsplanen, henholdsvis tiltak 7 Forbedre retningslinjene om etterlatte barn i utlandet og tiltak 8 *Sikre oppfølgingssamtale for elever som skal flytte til utlandet uten sine foreldre.*

5. *«Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med minoritetsrådgiver i videregående opplæring, og gjøre den permanent og forutsigbar.»*

Tiltak 24 b i handlingsplanen er å videreutvikle ordningen med minoritetsrådgivere på skoler.

6. *«Stortinget ber regjeringen innføre en prøveordning i utvalgte kommuner med minoritetsrådgiver i barnehage og grunnskole, som bidrar med adekvat og alderstilpasset veiledning, rådgivning og kunnskaps-spredning, og som i samarbeid med helsetjenesten bistår inn i et lavterskeltilbud rettet mot barn, ungdom og foreldre. Regjeringen bes evaluere ordningen og komme tilbake til Stortinget med anbefaling om ordningen bør videreføres og utvides innen tre år.»*

Det vises også her til tiltak 24 b i handlingsplanen om å videreutvikle minoritetsrådgiverordningen.

Forebyggende arbeid i form av holdningsendringer og foreldrestøttende arbeid er viktig at skjer tidlig, og det fins gode tiltak for dette som kan styrkes ytterligere. Opptappingsplanen mot vold legger opp til økt satsning på foreldrestøttende tiltak, inkludert styrking av tilskuddsordningen kommunene kan søke på for støtte til ulike tiltak, og en nasjonal strategi. Handlingsplanens tiltak 17 *Styrke opplæringen om godt foreldreskap skal sikre at temaene negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse inngår i dette arbeidet.*

Kompetanseheving av ansatte som møter barn i barnehage og grunnskole er viktig, og rammeplanene for alle lærerutdanninger, inkludert barnehagelærerutdanningen, inkluderer emner relatert til vold og overgrep. Handlingsplanens tiltak 21 *Øke kunnskapen om vold og overgrep i de helse- og sosialfaglige profesjonsutdanningene er relevant pågående arbeid.*

7. *«Stortinget ber regjeringen sikre at første- og andrelinjetjenesten innen helsevesenet og skoler har tilstrek-*

kelig krysskulturell kompetanse og spesielt kompetanse om negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, veiledning om familieetablering og andre familiere-laterte saker.»

Handlingsplanen tiltak 21 og 22 a er henholdsvis å *øke kunnskapen om vold og overgrep i de helse- og sosialfaglige profesjonsutdanningene og inkludere temaene negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, æresrelatert vold og kjønnslemlestelse i kompetanseheving på tvers av sektorer.*

Det vises også her til tiltak 24 b i handlingsplanen. Formålet med tiltaket er å videreutvikle ordningen for å styrke den flerkulturelle kunnskapen og kompetansen i skolesektoren, med et særlig oppdrag knyttet til negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse slik at andre ansatte i skolen kan jobbe forebyggende med grupper og i undervisning, og å følge opp enkelt-elever.

8. *«Stortinget ber regjeringen se til at Familievernnet har tilstrekkelig krysskulturell kompetanse og spesielt kompetanse innen sosial kontroll og æresrelatert vold, og se til at foreldre og familier som ønsker det, eller der det meldes om behov for hjelp, får tilbud om tilpassede foreldrekurs om ulike faser i barns- og ungdomsliv som legger til rette for generasjonsdialog.»*

Tilbudet til voldsutsatte barn og familier har vært en av hovedprioritetene i familievernnet de siste årene. Det har også vært en prioritert innsats overfor familier med innvandrerbakgrunn og foreldre der barna er under barnevernets ansvar. Et nasjonalt spisskompetansemiljø ved Enerhaugen familievernkontor i Oslo skal kvalitetssikre praksisen ved familievernkontorene i alle regioner, og bidra til et mer standardisert og kunnskapsbasert tilbud i familievernnet. Spisskompetansemiljøet er, i samarbeid med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, i ferd med å utvikle en nettbasert faglig veileder for arbeidet med familier der det forekommer vold.

Ressurskontorene i regionene skal bistå øvrige familievernkontor med veiledning i særlig utfordrende saker, samt bidra til å sikre god opplæring og kompetanseoverføring til familievernkontorene i regionen. I tillegg blir familievernets registreringssystem revidert for å få oversikt over andel saker hvor vold inngår. Det vil bli gjennomført brukerundersøkelser ved alle familievernkontor for å kunne vurdere utviklingen av familievernets voldsarbeid og innføring av kompetansemodell.

Regjeringen har, i Prop. 12 S (2016–2017) Opptappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021), forpliktet seg til å videreutvikle og styrke familievernnettjenestens tilbud og kompetanse til familier der det forekommer vold. For øvrig vises det til handlingsplanens tiltak 24 c om å videreutvikle familievernnettjenestens rolle i arbei-

det mot tvangsekteskap og æresrelatert vold, og handlingsplanen mot vold i nære relasjoner tiltak 2. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har fått i oppdrag å utarbeide en plan for hvordan familieverntjenestene kan styrke tilbudet til utøvere av vold i nære relasjoner.

9. *«Stortinget ber regjeringen styrke den krysskulturelle kompetansen i barnevernet, særlig inkludert kunnskap om æresrelatert vold og negativ sosial kontroll, og sikre at barnevernet har gode rutiner for arbeidet med disse temaene.»*

Barnevernsreformen inneholder en betydelig satsing på kompetanse i barnevernet. Regjeringen la høsten 2017 frem en egen kompetansestrategi for det kommunale barnevernet som skal vare til 2024.

Det er allerede etablert en egen videreutdanning om barnevernets arbeid med barn og familier med minoritetsbakgrunn. Bakgrunnen for dette er at barnevernet får oppmerksomhet og kritikk, blant annet i mediene, for sin håndtering av barn, unge og foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn. Forskning underbygger behovet for å styrke tjenestenes kompetanse på dette området. I en ny rapport fra NIFU om kompetanse i barnevernet, fremgår det at spesielt ledere og medarbeidere i det kommunale barnevernet etterlyser mer kompetanse om barn og familier med minoritetsbakgrunn. I rapporten er det også vist til at opplæring og veiledning i jobbsituasjonen blir vurdert som det beste tiltaket for å styrke kompetansen.

Den eksisterende videreutdanning om barnevern i et minoritetsperspektiv blir videreført i 2018, som del av kompetansestrategien, ved to høyskoler. Kompetansestrategien inneholder også andre tiltak som har høy relevans for arbeidet med barn og familier med minoritetsbakgrunn Samarbeid med barn og barnets familie og nettverk er sterkt vektlagt, og dette er avgjørende for å kunne forstå og ta hensyn til den helhetlige situasjonen som familien er i, uavhengig av bakgrunn. Økt kompetanse om traumer hos barn er særlig viktig i oppfølgingen av barn som er utsatt for vold og overgrep.

10. *«Stortinget ber regjeringen foreta en juridisk utredning av hvordan alvorlige begrensninger av unges frihet og ekstrem kontroll omfattes av, og er regulert i barnevernloven og straffeloven, eksempelvis hvordan negativ sosial kontroll kan omfattes av straffeloven, og om såkalt jomfrusjekk skal forbys.»*

Alvorlige begrensninger av unges frihet og ekstrem kontroll kan anses som omsorgssvikt. Det er da viktig at omgivelsene, som kjenner til barnets situasjon, sender en bekymringsmelding til barnevernet som vil undersøke saken og ta i bruk sine tilgjengelige virkemidler. Ved alvorlig omsorgssvikt kan en omsorgsovertakelse være aktuelt.

Straffeloven har blant annet straffebud om tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, tvang og frihetsberøvelse.

11. *«Stortinget ber regjeringen stramme inn regelverket for å begrense foreldres innsynsrett i kommunikasjon mellom offentlige myndigheter og barn som et utsatt for vold, overgrep og negativ sosial kontroll.»*

Utgangspunktet er at foreldre som er parter i en barnevernssak, for å kunne ivareta sine interesser i barnevernssaken, har rett til alle opplysninger i saken, jf. fvl. § 18 første ledd. Retten til innsyn er likevel ikke absolutt. Forvaltningsloven inneholder flere bestemmelser som ut fra omstendighetene i den enkelte barnevernssak kan innebære begrensninger i foreldrenes rett til innsyn i opplysninger. Blant annet følger det av forvaltningsloven § 19 første ledd bokstav d, at en part ikke har krav på å gjøre seg kjent med opplysninger i et dokument som det av hensyn til hans helse eller hans forhold til personer som står ham nær, må anses "utilrådelig at han får kjennskap til"; likevel slik at opplysningene på anmodning skal gjøres kjent for en representant for parten når ikke særlige grunner taler mot det. Videre følger det av bestemmelsens annet ledd, at med mindre det er av vesentlig betydning for en part, har han heller ikke krav på å få gjøre seg kjent med de opplysninger i et dokument som gjelder en «annen persons helseforhold», eller andre forhold som av «særlige grunner» ikke bør meddeles videre.

Regjeringen vil i forbindelse med arbeidet med ny barnevernslov vurdere spørsmålet om foreldrenes innsynsrett.

12. *«Stortinget ber regjeringen utarbeide en opptrappingsplan for å etablere lavterskeltilbud som f.eks. fritidsklubber for ungdom i alle kommuner, der det vektlegges at ansatte har tilstrekkelig kompetanse innen barne- og ungdomsarbeid generelt, og minoritets- og krysskulturell kompetanse spesielt, og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.»*

Det er viktig for ungdom med inkluderende møteplasser med trygge voksne og det er viktig at alle som jobber med ungdom har et minoritetsperspektiv og krysskulturell kompetanse. Det er likevel opp til kommunene å prioritere og utforme dette.

13. *«Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle kommuner må utarbeide forpliktende lokale handlingsplaner om vold i nære relasjoner der arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er inkludert.»*

Regjeringen har igangsatt en rekke tiltak for å stimulere til at kommunene utvikler lokale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Det er blant annet gitt støtte til utvikling av en web-basert veileder for utvikling av kommunale handlingsplaner i regi av Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) og de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS). Veilederen er tilgjengelig her: <https://www.nkvts.no/sites/komplan/Sider/default.aspx>. Veilederen legger Straffeloven § 282 til grunn for sin forståelse av vold i nære relasjoner.

Informasjon om hvor mange kommuner som har en utarbeidet handlingsplan vil bli innhentet av Statistisk sentralbyrå via Kommune- stat rapportering (KOSTRA). Det er i 2016 utviklet og ferdigstilt et eget KOSTRA-skjema for årlig innhenting av opplysninger om kommunenes arbeid knyttet til oppfylging av Krisesenterlova. Det nye skjemaet inneholder blant annet spørsmål om kommunen har en politisk vedtatt plan for arbeid mot vold i nære relasjoner, om den har utnevnt noen med koordineringsansvar for arbeidet mot vold i nære relasjoner, og hvilke av kommunens tjenester som har et formalisert samarbeid med kommunens krisesentertilbud om helhetlig oppfølging av brukerne (jf. §§ 1 og 4 i Krisesenterlova).

Etter en kartlegging foretatt i 2015, så man at 35 prosent av kommunene hadde en aktiv handlingsplan for håndtering av vold i nære relasjoner. Dette representerte en betydelig økning fra det foregående året, hvor det var én av fem kommuner som hadde en aktiv handlingsplan. De fleste storkommunene (50 000 innbyggere eller mer) hadde i 2015 en aktiv handlingsplan (79 prosent). Av kommuner med en aktiv handlingsplan, hadde tilnærmet alle benyttet veilederen for utvikling av handlingsplaner (97 prosent).

RVTSene arbeider aktivt med å støtte kommuner i deres utvikling av handlingsplaner. Sentrene legger særlig vekt på at handlingsplanene bør ha et livsløpsspektiv. Videre fokuseres det på iverksetting i kommunene av planene som utarbeides. NKVTS har i 2017 justert og oppgradert den nettbaserte veilederen for utvikling av kommunale handlingsplaner. IMDis regionkontor har samarbeidet med flere kommuner om utvikling av lokale handlingsplaner om vold i nære relasjoner, og bidratt til at disse inkluderer negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

14. «Stortinget ber regjeringen utvide tidsrammen for muligheten til å benytte seg av bo- og støttetilbudene fra 6-9 måneder til 3 år, og gjøre det mulig å ta opp igjen opphold etter avbrudd.»

I handlingsplanens tiltak 10 fremgår det at botilbudet skal evalueres. Regjeringen vil i lys av evalueringen

vurdere om det er behov for endringer av rammene for tilbudet.

15. «Stortinget ber regjeringen å foreslå en lovfestet rett til hjelp og oppfølging for mennesker som bryter ut av familier på bakgrunn av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Innen nærmere avklarte tidsfrister utarbeides en individuell og helhetlig plan (skreddersøm) av tiltak som imøtekommer behovene.»

Vi har i dag universelle lover som skal sikre god hjelp og oppfølging til utsatte, og som ivaretar dette.

Det vises også til handlingsplanens tiltak 9 om mentorordning.

Pasient- og brukerrettighetsloven fastslår at pasient og brukere med behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester har rett til å få utarbeidet en individuell plan. Individuell plan er også hjemlet i helse- og omsorgstjenesteloven, psykisk helsevernloven og lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Kap. 4 og 5 i sosialtjenesteloven er rettighetsbestemmelser som omhandler rett til individuelle tjenester (kap. 4) innenfor fastsatte frister (kap. 5). Krisesenterloven skal sikre et godt og helhetlig krisesentertilbud til kvinner, menn og barn som er utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner.

Når det gjelder sosialtjenestens rettigheter om individuelle tjenester, er erfaring fra Bo- og støttetilbudet at den individuelt tilpassede hjelpen som personer som har brudd med familien får, varierer mye fra kommune til kommune. I forbindelse med utviklingsprosjektet i Bo- og støttetilbudet for unge over 18 år utsatt for tvangsekteskap og æresrelatert vold, har Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) utviklet en faglig plattform som botilbudene er ansvarlige for å følge. Et krav som stilles er nødvendig kontakt med relevante hjelpetjenester gjennom blant annet bruk av enkeltvedtak fra kommunens oppfølgingstjenester og individuell plan for de som har behov/ rett til det. Oppfølging av voldsutsatte skal innenfor dagens lovverk i hovedsak skje i kommunen.

I *Et liv uten vold* – regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2014 – 2017) er tiltak 40 *Individuell plan*. «(...)Erfaringer med bruk av individuell plan for personer utsatt for vold i nære relasjoner skal kartlegges, blant annet gjennom evalueringen av kommunenes implementering av krisesenterlova.» Dette vil følges opp.

16. «Stortinget ber regjeringen nedsette en ekspertgruppe for å utarbeide en tiltakspakke bestående av hjelpe- og støttetiltak som kan være relevante for mennesker som trenger hjelp etter å ha blitt utsatt for negativ sosial kontroll eller æresrelatert vold. Tiltakspakken skal omfatte en oversikt etablerte tilbud som finnes i pr dags dato, og det må vurderes nye tilbud der det er nødvendig. Forslag til målrettede tiltak for utsatte

gutter må også være omfattet av ekspertgruppens oppdrag. Kompetansemiljøer som f.eks. SEIF, Røde Kors-telefonen, Kriesentrene og Barneombudet bør være representert.»

Det er i dag på plass en rekke tiltak og flere veiledere for dette arbeidet, bla. Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelses veileder. NAV og Bufdir har egne veiledere målrettet ansatte i deres etat. IMDi som fagdirektoratet på feltet og Bufdir jobber fortløpende med å informere om hjelpe- og støttetiltak for utsatte.

Handlingsplanens tiltak 27a *Øke erfarings- og kunnskapsutvekslingen mellom innvandrorganisasjoner, ressurspersoner og myndighetene* skal styrke utveksling av erfaringer og kunnskap, inkl. om myndighetens tiltak, roller og rutiner.

I forbindelse med gjennomføringen av handlingsplanen er det opprettet en referansegruppe bestående av personer fra siviltt samfunn.

Jeg viser videre til tilskuddsordningen til arbeid mot negativ sosial kontroll og tvangsekteskap. Totalsummen som fordeles for 2018 er 9,5 mill. kr. I 2017 mottok 33 organisasjoner tilskudd på ordningen. Stortinget har også bevilget direkte midler til flere organisasjoner som arbeider mot negativ sosial kontroll. Det er gitt 5 mill. til stiftelsen Født Fri i 2018.

Flere av organisasjonene retter også sitt arbeid mot gutter. Det vises til Institutt for samfunnsforsknings rapport «Mellom makt og avmakt. Om unge menn, tvangsekteskap, vold og kontroll» (2011:4), laget på oppdrag fra IMDi. Denne bidro til bevisstgjøring om gutter som viktig målgruppe.

17. *«Stortinget ber regjeringen utvide kriesentrene mandat til også i omfatte oppfølging i en reetableringsfase for de som har brutt ut i forbindelse med negativ sosial kontroll, vold og æresrelatert vold der dette er nødvendig og hensiktsmessig. Dette må medføre endringer i finansieringsordningen.»*

Dette dekkes allerede av regelverket. Kriesentertilbudet er en lovpålagt oppgave for kommunene. Kriesentrene oppgaver og målgrupper er forankret i kriesenterloven, og har dermed ikke et formelt mandat som kan utvides. Videre er kommunene, etter kriesenterloven § 2 bokstav d, ansvarlige for oppfølgingen av voldsutsatte i reetableringsfasen. Kommunene kan selv bestemme hvem som skal stå for oppfølgingen.

18. *«Stortinget ber regjeringen videreutvikle og utvide prosjektet «Et spørsmål om ære?», spesielt gjennom å styrke og utvide Konfliktrådernes rolle i samarbeid med politi og barnevern i dette arbeidet, i hele landet.»*

Prosjektet ble opprettet i Sør Trøndelag i 2013–2015 som ledd i oppfølgingen av tiltak 11 i handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012. Prosjektet ble finansiert av Justis- og beredskapsdepartementet og hadde som mål å videreutvikle tilbudet om tilrettelagt dialog innenfor saker som gjelder æresrelatert vold, inkludert tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og ekstrem kontroll. Dette skulle gjøres gjennom opplæring, kompetanseheving og metodeutvikling i regi av Konfliktrådet i Sør Trøndelag. Prosjektet behandlet 41 saker i prosjektperioden.

Arbeidet er videreført ved at enkelte konfliktråd, i samarbeid med politi og barnevern, har skaffet seg kompetanse til å arbeide med saker av denne karakter. De kontorene som har slik kompetanse, mottar og behandler denne type saker. Samarbeid med politiet og deres bruk av risikovurderingsverktøy er viktig i utvelgelsen av disse sakene til konfliktrådsbehandling.

19. *«Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med Integreringsrådgivere som arbeider med tvangsekteskap på norske ambassader i utlandet til å gjelde flere ambassader og flere typer transnasjonal negativ sosial kontroll og vold.»*

Tiltak 24 d i handlingsplanen er å videreutvikle ordningen med integreringsrådgivere ved utenriksstasjoner. Integreringsrådgivere utplasseres ut fra hvor behovet er størst, basert på antall henvendelser til ambasadene.

20. *«Stortinget ber regjeringen i dialog med de ulike minoritetskulturelle organisasjonene kartlegge praksis rundt negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i organisasjonene og miljøene rundt. Det skal stilles krav til organisasjonene om å ta avstand fra negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og psykisk vold.»*

Tiltak 27 a i handlingsplanen er å øke erfarings- og kunnskapsutvekslingen mellom innvandrorganisasjoner, ressurspersoner og myndighetene. Tiltak 19 er å øke informasjonsarbeid til utsatte om deres rettigheter.

IMDi har bred kontaktflate med innvandrorganisasjoner. IMDi forvalter tilskudd til frivillige organisasjoner over kap. 496, post 71, deriblant tilskudd for frivillige organisasjoners holdningsskapende/ forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Flere av mottakerne er innvandrorganisasjoner, også under sistnevnte tilskuddsordning. Vilkår for støtte under denne ordningen er at organisasjonene skal jobbe med å forebygge negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

IMDi opplever stort engasjement fra innvandrorganisasjoner for å forebygge negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Deres arbeid er basert på tillitsbygging i miljøene de jobber i, og de er brobyggere mellom

miljøene og myndighetene. IMDi følger opp organisasjonenes arbeid gjennom deltakelse og som bidragsytere på arrangement, og gjennom faste rapporteringsrutiner. I tillegg arrangeres møter for erfaringsutveksling.

21. «Stortinget ber regjeringen følge opp vedtak IX i behandlingen av Innst. 399 S(2015–2016) om å utrede muligheten for å trekke tilbake økonomisk støtte tros- og livssynssamfunn som oppfordrer til lovbrudd, tar imot utenlandsk finansiering fra stater som bryter fundamentale menneskerettigheter, eller på bakgrunn av andre alvorlige forhold som kan medføre tilbaketrekking av statlig støtte, i forbindelse med forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn.»

I Prop. 1 S (2017–2018) for Kulturdepartementet s. 151 ble det opplyst følgende om oppfølgingen av anmodningsvedtak 929 av 16. juni 2016 og andre anmodningsvedtak på tros- og livssynsfeltet: "Forslaget til ny lov om tros- og livssynssamfunn, som følger opp Stortingets anmodningsvedtak fra 2015–2016 på tros- og livssynsfeltet videre, er sendt på høring.»

Kulturdepartementet sendte i september 2017 på høring et forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn. Endringene som foreslås, utgjør en samlet revisjon av hele tros- og livssynslovgivningen og de tilknyttede tilskuddsordningene. De gjeldende tre lovene foreslås opphevet og erstattet av en felles lov. I lovforslaget stilles det tydeligere vilkår for tilskudd enn etter gjeldende lovgivning.

Tros- eller livssynssamfunn som begår alvorlige lovbrudd, skal etter forslaget kunne nektes tilskudd. I vurderingen skal det legges særlig vekt på brudd på lovbestemmelser som skal beskytte barns interesser, brudd på diskrimineringslovgivning og brudd på lovbestemmelser som skal hindre oppfordring til hat eller vold.

Lovforslaget inneholder også en bestemmelse om at tros- eller livssynssamfunn som utfører, oppfordrer til eller uttrykker støtte til handlinger som utgjør en alvorlig krenkelse av andres rettigheter og friheter, kan nektes tilskudd. Samfunn som organiserer eller oppmuntrer til oppvekstsvilkår for barn som er klart skadelige, skal nektes tilskudd. Formålet med bestemmelsen er å ramme krenkelser av andres rettigheter og friheter som ikke er i strid med lov, men som likevel er tilstrekkelig alvorlige til at tilskudd bør nektes. Etter forslaget skal også tros- eller livssynssamfunn som tar imot bidrag fra stater som ikke respekterer retten til tros- og livssynsfrihet, kunne nektes tilskudd.

Tilskudd skal kunne kreves tilbakebetalt dersom et samfunn bryter vilkårene nevnt ovenfor. Tros- og livssynssamfunn som fremmer krav om tilskudd, skal skriftlig bekrefte at de er kjent med og vil overholde vilkårene for tilskudd.

Høringsfristen for lovforslaget gikk ut 31. desember 2017. Kulturdepartementet arbeider nå med å oppsummere høringen.

konklusjon

Arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er høyt prioritert av regjeringen. Det følger av regjeringsplattformen at regjeringen vil følge opp tiltak fra handlingsplanen «Retten til å bestemme over eget liv» så vel som tiltak statsrådene ble enige om i høst og nye tiltak

Min konklusjon er at så godt som alle punktene i representantforslaget er dekket av det pågående arbeidet til regjeringen.

Vedlegg:

1. Retten til å bestemme over eget liv. Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017-2020)
2. Brev til alle landets kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn om arbeidet mot negativ sosial kontroll

